

دانشگاه قم
دانشکده حقوق

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد رشته حقوق مالکیت فکری

عنوان:

بررسی تطبیقی شرط ماهوی گام ابتکاری در اختراع

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر سیدحسن شبیری زنجانی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمد هادی میرشمسی

نگارش: حامد نجفی

پاییز ۱۳۹۰

تقدیم به:

پدر، مادر و خانواده عزیزم

تقدیر و تشکر:

حمد و سپاس خدای علیم

**از استاد گرانمایه جناب آقای دکتر سید حسن شبیری زنجانی که
با راهنمایی های مستمر ، دقیق و مدبرانه خود مرا در نگارش این
تحقیق یاری نمودند**

**از استاد ارجمند جناب آقای دکتر محمد هادی میر شمس که با
مشاوره های بی شائبه و موشکافانه خویش مرا یاری نمودند**

با صمیمانه ترین سپاس ها، قدر دانی و تشکر می نمایم.

چکیده

شرط گام ابتکاری (inventive step) یکی از شرایط ماهوی اساسی اختراع است و در کنار دو شرط تازگی (novelty) و کاربرد صنعتی (industrial application) از جایگاه ویژه‌ای در این زمینه برخوردار است. این شرط یکی از شرایط ایجابی و در عین حال ماهوی اختراع است که نقش عمده‌ای در ارتقاء سطح کیفی فناوری دارد و به لحاظ مفهوم، مبنا و جایگاه متفاوت و مستقل از سایر شرایط ماهوی اختراع و دیگر مفاهیم مندرج در سایر حوزه‌های مالکیت فکری می‌باشد و بدین معنا است که اختراع با توجه به فن یا صنعت قبلی برای شخص با مهارت معمولی در دانش معلوم و آشکار نباشد. فن یا صنعت قبلی معمولاً به تمام اطلاعاتی که در تاریخ تقاضا یا تاریخ حق تقدم در دسترس عموم قرار دارند، اطلاق می‌شود. شخص با مهارت معمولی در دانش موجودی فرضی است که ویژگی‌ها و قابلیت‌های خاصی به وی منتسب می‌شود. هر چند شرط مزبور دارای مبانی حقوق طبیعی (نظریه کار)، اخلاقی (قاعده دارا شدن ناعادلانه) و فقهی (قاعده لاضرر) است اما از منظر فایده‌گرایان چهار دیدگاه اقتصادی «ارزش انتخاب»، «خطا-هزینه»، «نوآوری زنجیره‌ای» و «نوآوری تکمیلی» مبانی وجودی آن را شکل می‌دهند. اگر چه شرط مرقوم در اغلب قوانین، مقررات و اسناد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی مورد تصریح قرار گرفته است اما در حقوق ایران جایگاه شرط گام ابتکاری در قانون ثبت اختراعات، علائم تجاری و طرح‌های صنعتی مصوب سال ۱۳۸۶ بسیار متزلزل و مبهم است. ادارات ثبت اختراع و دادگاه‌ها معمولاً معیارها و ملاک‌های گوناگونی را برای ارزیابی شرط گام ابتکاری هم در اختراعات کلاسیک و هم در اختراعات راجع به مولکول‌های اسید نوکولئیک بکار می‌گیرند اما در حقوق ایران هر چند ظرفیت‌های قانونی برای ارزیابی اختراعات شکل گرفته است، عملاً راجع به شرایط ماهوی اختراع از جمله شرط گام ابتکاری ارزیابی واقعی صورت نمی‌گیرد.

کلیدواژه‌ها: حق اختراع، شرایط ماهوی، گام ابتکاری، فن یا صنعت قبلی، مولکول

اسید نوکلئیک، اداره ثبت اختراع

۱۲.....	فهرست علائم اختصاری
۱۶.....	مقدمه
بخش اول:	
کلیات	
۲۶.....	فصل اول: مفهوم شناسی و شرایط ثبت اختراع
۲۶.....	مبحث اول: تبیین مفاهیم
۲۶.....	گفتار اول: اختراع و حق ثبت اختراع
۲۷.....	بند اول: اختراع
۳۱.....	بند دوم: حق ثبت اختراع
۳۴.....	گفتار دوم: مفهوم شرط تازگی، گام ابتکاری
۳۴.....	بند اول: مفهوم تازگی (جدید بودن)
۳۹.....	بند دوم: مفهوم شرط گام ابتکاری
۴۳.....	گفتار سوم: مفهوم اصالت در حق مؤلف و مقایسه‌ی اصالت با شرط تازگی و گام ابتکاری
۴۳.....	بند اول: شرط اصالت در حق مؤلف
۴۷.....	بند دوم: مقایسه‌ی اصالت با شرط تازگی و گام ابتکاری
۴۷.....	الف) مقایسه‌ی اصالت با شرط تازگی
۴۸.....	ب) مقایسه‌ی اصالت با شرط گام ابتکاری
۵۰.....	گفتار چهارم: مفهوم فن یا صنعت قبلی و شخصی با مهارت معمولی در دانش
۵۰.....	بند اول: فن یا صنعت قبلی
۵۴.....	بند دوم: شخص با مهارت معمولی در دانش
۶۰.....	مبحث دوم: شرایط ثبت اختراع
۶۰.....	گفتار اول: شرایط ایجابی اختراع

- بند اول: شرط تازگی ۶۰
- بند دوم: شرط گام ابتکاری ۶۴
- بند سوم: شرط کاربرد صنعتی ۶۹
- بند چهارم: افشای اختراع ۷۳
- گفتار دوم: شرایط سلبی ۸۱
- بند اول: مصادیق مهم اختراعات فاقد کاربرد در صنعت ۸۲
- الف) کشفیات، تئوری‌های علمی و روش‌های ریاضی ۸۲
- ب) برنامه‌ها، قواعد یا روش‌های مرتبط با فعالیت‌های فکری ۸۳
- ج) برنامه‌های رایانه‌ای ۸۵
- د) روش‌های تجارت ۸۸
- بند دوم: عدم مغایرت اختراع با نظم عمومی ۹۲
- فصل دوم: پیشینه‌ی شرط گام ابتکاری، مبانی و جایگاه آن در قوانین و مقررات ۹۶
- مبحث اول: پیشینه‌ی شرط گام ابتکاری ۹۶
- گفتار اول: در حقوق تطبیقی ۹۶
- بند اول: حقوق ملی ۹۷
- الف) آمریکا ۹۷
- ب) ژاپن ۱۰۰
- ج) هند ۱۰۳
- بند دوم: حقوق بین‌المللی ۱۰۵
- الف) معاهده‌ی تریپس ۱۰۵
- ب) سازمان جهانی مالکیت فکری (واپو) ۱۰۶
- گفتار دوم: در حقوق ایران ۱۰۹
- مبحث دوم: مبانی شرط گام ابتکاری ۱۱۲
- گفتار اول: مبانی شرط گام ابتکاری مبتنی بر نظریه اصالت منفعت ۱۱۲
- بند اول: دیدگاه ارزش انتخاب ۱۱۵

- بند دوم: دیدگاه نوآوری ترتیبی (زنجیره‌ایی) ۱۱۹
- بند سوم: دیدگاه خطا - هزینه ۱۲۶
- بند چهارم: دیدگاه نوآوری تکمیلی ۱۲۸
- گفتار دوم: سایر مبانی ۱۳۳
- بند اول: مبانی حقوق طبیعی (نظریه کار) ۱۳۳
- بند دوم: مبانی اخلاقی (قاعده دارا شدن ناعادلانه) ۱۳۷
- بند سوم: مبانی فقهی (قاعده لاضرر) ۱۴۰
- الف) ابتدای شرط گام ابتکاری بر شمول قاعده لاضرر نسبت به احکام عدمی ۱۴۰
- ب) ابتدای شرط گام ابتکاری بر قاعده لاضرر به عنوان مثبت احکام عقلایی ۱۴۱
- ج) جریان قاعده لاضرر بر اساس جهانی بودن نظام مالکیت فکری از جمله حقوق اختراعات ۱۴۲
- مبحث سوم: جایگاه شرط گام ابتکاری در قوانین و مقررات ۱۴۲
- گفتار اول: حقوق تطبیقی ۱۴۳
- بند اول: مقررات ملی ۱۴۳
- الف) آمریکا، انگلیس، استرالیا، کانادا ۱۴۳
- ۱) آمریکا ۱۴۳
- ۲) انگلیس ۱۴۴
- ۳) استرالیا ۱۴۴
- ۴) کانادا ۱۴۵
- ب) فرانسه، آلمان، ایتالیا ۱۴۵
- ۱) فرانسه ۱۴۶
- ۲) آلمان ۱۴۶
- ۳) ایتالیا ۱۴۶
- ج) ژاپن، کره جنوبی، چین ۱۴۷
- ۱) ژاپن ۱۴۷
- ۲) کره‌ی جنوبی ۱۴۷

- ۱۴۸ چین (۳)
- ۱۴۹ هند، مالزی، سنگاپور (د)
- ۱۴۹ هند (۱)
- ۱۴۹ مالزی (۲)
- ۱۵۰ سنگاپور (۳)
- ۱۵۰ بند دوم: مقررات منطقه‌ای
- ۱۵۱ الف) اروپا
- ۱۵۱ ب) آمریکای شمالی
- ۱۵۲ ج) آفریقا
- ۱۵۲ بند سوم: مقررات بین‌المللی
- ۱۵۳ الف) تریپس
- ۱۵۳ ب) وایپو
- ۱۵۴ گفتار دوم: حقوق ایران

بخش دوم:

ارزیابی و احراز شرط گام ابتکاری

- ۱۵۵ فصل اول: ارزیابی و احراز شرط گام ابتکاری در اختراعات کلاسیک
- ۱۵۹ مبحث اول: اداره ثبت اختراع اروپا (EPO)
- ۱۵۹ گفتار اول: ساختار و رویه قانونی
- ۱۶۰ بند اول: ساختار اداره ثبت اختراعات اروپا
- ۱۶۰ بند دوم: رویه قانونی
- ۱۶۱ گفتار دوم: معیار ارزیابی
- ۱۶۲ بند اول: معیار اصلی (رهیافت مشکل – راه حل)
- ۱۶۲ بند دوم: معیارهای ثانویه (فرعی)
- ۱۶۶ گفتار سوم: بررسی پرونده هائی از هیأت فنی تجدیدنظر اداره ثبت اختراعات اروپا
- ۱۶۸ بند اول: دستگاه ماشین لباسشویی (TBA 1567/2007)

- بند دوم: دستگاه پریز فیبر نوری (TBA 1734/2007) ۱۶۸
- بند سوم: سیستم نجات در هواپیما (TBA 1994/2007) ۱۶۹
- بند چهارم: سیستم پست الکترونیک: (TBA 1005/2007) ۱۷۱
- مبحث دوم: اداره ثبت اختراع و علائم تجاری آمریکا (uspto) ۱۷۳
- گفتار اول: ساختار رو رویه قانونی ۱۷۶
- بند اول: ساختار اداره ثبت اختراعات و علائم تجاری آمریکا ۱۷۶
- بند دوم: رویه قانونی ۱۸۶
- گفتار دوم: معیارهای ارزیابی شرط گام ابتکاری ۱۷۸
- بند اول: معیار اصلی ۱۷۹
- الف) رأی گراهام ۱۷۹
- ب) رأی KSR ۱۸۰
- بند دوم: شیوه ارزیابی شرط گام ابتکاری ۱۸۲
- بند سوم: معیارهای ثانوی ۱۸۶
- گفتار سوم: بررسی پرونده هائی از هیأت تجدیدنظر و ملاحظات USPTO ۱۸۸
- بند اول: دستگاه آینه اتومبیل (BPAI 2009-006169) ۱۸۹
- بند دوم: دستگاه پاک کننده (BRAI 2009-009892) ۱۹۰
- مبحث سوم: اداره ثبت اختراع ژاپن (JPO) ۱۹۱
- گفتار اول: ساختار و رویه قانونی ۱۹۳
- بند اول: ساختار اداره ۱۹۳
- بند دوم: رویه قانونی ۱۹۳
- گفتار دوم: شیوه ارزیابی شرط گام ابتکاری در اداره ثبت اختراعات ژاپن ۱۹۵
- بند اول: شیوه اصلی ۱۹۹
- بند دوم: ملاحظات ثانوی ۱۹۹
- مبحث چهارم: معیارهای ارائه شده در انگلستان و کره جنوبی ۲۰۶
- گفتار اول: انگلستان ۲۰۷

۲۰۷	گفتار دوم: کره جنوبی
۲۱۱	مبحث پنجم: حقوق ایران
۲۱۶	فصل دوم: ارزیابی واحراز شرط گام ابتکاری در اختراعات راجع به مولکول های اسید نوکلئیک ..
۲۲۱	مبحث اول: حقوق آمریکا
۲۲۲	گفتار اول: معیار اصلی
۲۲۲	گفتار دوم: ملاحظات ثانویه
۲۲۷	مبحث دوم: معیار ارزیابی در اروپا
۲۳۱	گفتار اول: معیار اصلی
۲۳۷	گفتار دوم: ملاحظات ثانویه
۲۳۹	مبحث سوم: معیار ارزیابی در ژاپن
۲۳۹	گفتار اول: معیار اصلی
۲۴۴	گفتار دوم: ملاحظات ثانوی
۲۴۶	مبحث چهارم: معیارهای ارزیابی در استرالیا
۲۴۶	گفتار اول: معیار اصلی
۲۴۹	گفتار دوم: ملاحظات ثانویه
۲۵۷	مبحث پنجم: حقوق ایران
۲۶۳	نتایج تحقیق و پیشنهادات
۲۶۸	فهرست منابع

فهرست علائم اختصاری

-APO	Australian patent office	اداره ثبت اختراع استرالیا
-BPAI	Board of Patent Appeals and Interferences at USPTO	هیأت تجدید نظر و مداخلات اداره ثبت اختراع و علائم تجاری آمریکا
-CAFC	United States of America Court of Appeals Federal Circuit	دادگاه تجدید نظر برای دادگاه فدرال ایالات متحده آمریکا
-CD	Complementary DNA	دی ان ای مکمل
-C.F.R.S.	Code of Federal Regulations Patents, Trademarks and Copyrights	مجموعه مقررات راجع به حق اختراع، علائم تجاری و حق مولف
-CLTBA	Official issued Case Law from Technical Board of Appeals at EPO	رویه قضائی انشار یافته از سوی هیأت فنی تجدید نظر اداره ثبت اختراع اروپا
-EPC	European Patent Convention	کنوانسیون اختراعات اروپا
-CPDA	Copyright, Patent, Design Act	قانون کپی رایت، اختراعات و طرح های ۱۹۸۸ انگلیس
-EPO	European Patent Office	اداره ثبت اختراع اروپا

-ESTS	Expressed Sequence Tags	
		زیر توالی کوتاه توالی دی ان ای مکمل
-EU	European Union	
		اتحادیه اروپا
-GE	Guidelines for Examination at EPO	
		رهنمودهای ارزیابی در اداره ثبت اختراع اروپا
-HBBM	Heparin-Binding Brain Mitogens	
		میتوژن مغزی مبتنی بر ساکارید
-HBGF	Heparin-Binding Growth Factor	
		عامل رشد مبتنی بر ساکارید
-IGF	Insulin Growth Factor	
		عامل رشد انسولین
-JPO	Japan Patent Office	
		اداره ثبت اختراع ژاپن
-METI	Ministry of Economy, Trade and Industry	
		وزارت اقتصاد، بازرگانی و صنعت
-MIME	Multipurpose Internet Mail Extensions	
		سیستم پست اینترنتی چند منظوره
-MPEP	Manual of Patent Examining Procedure at USPTO	
		دستورالعمل رویه ارزیابی اختراع در اداره ثبت اختراع و علائم تجاری آمریکا

-NAFTA	North American Free Trade Agreement	موافقت‌نامه‌ی تجارت آزاد آمریکای شمالی
-OAPI	Organization African Property Intellectual	سازمان آفریقایی مالکیت فکری
-PCT	Patent Cooperation Treaty	معاهده‌ی همکاری ثبت اختراع
-PHOSITA	Person Having Ordinary Skills In The Art	شخص با مهارت معمولی در دانش
-PLT	Patent Law Treaty	معاهده راجع به حق اختراع
-PSA	Person Skilled in the Art	شخص با مهارت معمولی در دانش
-SCP	Standing Committee on the law of Patents	کمیته دائمی قانون اختراعات
-SMTP	Simple Mail Transfer Protocol	سیستم پروتکل ارسال آسان پست الکترونیک
-SNPS	Single Nucleotide Polymorphisms	چندریختی‌های نوکلوتید واحد
-SPLT	Substantive Patent Law Treaty	معاهده ماهوی حق اختراع
-SUERO	Staff Union of European patent Office	اتحادیه کارکنان اداره ثبت اختراعات اروپا

-TBA	Technical Board of Appeals at EPO	
		هیأت فنی تجدیدنظر اداره ثبت اختراع اروپا
-T-PA	Tissue Plasminogen Activator	
		بافت فعال کننده پلاسمینوژن
-TRIPS	Agreement on Trade-Related aspects of Intellectual property Rights	
		موافقتنامه راجع به جنبه های تجاری حقوق مالکیت فکری
-TSM	Teaching, Suggestion or Motivation	
		آموزه، پیشنهاد یا انگیزه
-USC	United States Code	
		قانون جامع ایالات متحده آمریکا
-USPTO	United States Patent and Trademark Office	
		اداره ثبت اختراع و علائم تجاری آمریکا
-WIPO	World Intellectual Property Organization	
		سازمان جهانی مالکیت فکری
-WTO	World Trade Organization	
		سازمان تجارت جهانی

مقدمه

۱- تبیین موضوع

برای اینکه فرآورده یا فرآیندی اختراع محسوب شده و از طریق مکانیسم های قانونی مورد حمایت قرار گیرد، دست کم باید حاوی سه شرط اساسی تازگی (Novelty)، گام ابتکاری (Inventive step) و کاربرد صنعتی (Industrial application) باشد. این سه شرط شرایط ماهوی اختراع تلقی می گردند. یعنی اگر فرآورده یا فرآیند ناشی از فکر انسان و به طور کلی هر موضوعی که می خواهد به عنوان اختراع ثبت شود، فاقد یکی از این سه شرط از جمله شرط گام ابتکاری باشد، اختراع محسوب نگردیده و قابلیت ثبت آن به عنوان اختراع نیز از لحاظ موضوعی منتفی خواهد بود.

در میان شرایط ماهوی اختراعات، شرط گام ابتکاری به لحاظ تأثیر فراوان در رشد کیفی صنعت و اقتصاد کشورها از اهمیت و جایگاه ویژه ای برخوردار است. به همین جهت است که در اغلب قوانین و مقررات داخلی و بین المللی به این شرط تصریح شده است.

در بند ۱ ماده ۲۷ موافقتنامه تریپس که جامع ترین سند بین المللی در زمینه حمایت از مالکیت فکری است و جزو لاینفک سازمان تجارت جهانی می باشد آمده است «حق ثبت اختراع، برای فرآورده و فرآیندهای (تولیدی) در تمامی رشته های فناوری، مشروط بر اینکه جدید بوده، متضمن گام ابتکاری و کاربرد صنعتی باشند، وجود دارد». به همین ترتیب و کیفیت شرط گام ابتکاری در قوانین و مقررات اغلب قریب به اتفاق کشورهای مختلف مورد تصریح قرار گرفته است. دلیل اتخاذ رویه قانونی نسبتاً واحد در خصوص این شرط در قوانین و مقررات ملی و بین المللی، مفهوم و بنای واحد این شرط در این مقررات است.

از طریق استقراء در قوانین و مقررات می توان به طور اجمال گام ابتکاری را به وضعیت و کیفیتی که برای نخستین بار در فن یا صنعت موجود ایجاد شده و در ضمن برای شخص با مهارت معمولی در دانش بدیهی نیست، تعریف نمود.

به لحاظ مبنائی نیز ارتقاء سطح رفاه اجتماعی از طریق رشد کیفی صنعت و اقتصاد می‌تواند مبنای وجودی شرط گام ابتکاری در تمامی کشورها باشد.

مفهوم فن یا صنعت قبلی (موجود) و شخص با مهارت معمولی در دانش مندرج در تعریف شرط مزبور با اندک تفاوتی در برخی از جزئیات، در تمام نظام های حقوقی یکسان است. علی‌رغم اتخاذ رویه واحد در خصوص مفهوم، جایگاه و مبنای شرط گام ابتکاری، معیارهای ارزیابی واحراز این شرط در کشورهای مختلف، متفاوت است. این تفاوت منجر به اختلاف در سطح (بالا یا پائین) شرط گام ابتکاری می‌شود. چنین موضوعی هم در خصوص ارزیابی اختراعات کلاسیک (مانند اختراعات راجع به رشته فیزیک) و هم در خصوص اختراعات مدرن (مانند اختراعات راجع به مولکول های اسید نوکلئیک و دی ان ای های نو ترکیب)، آشکارا مشهود است که در برخی موارد آثار و تبعات خاصی نیز بر آن مترتب است که شایسته بررسی و مطالعه می‌باشند.

با تمام این اوصاف، به نظر می‌رسد شرط گام ابتکاری در حقوق ایران به طور شایسته و بایسته مورد شناسائی و تعریف قرار نگرفته است که این امر نشانگر عدم وقوف بر مبنای و فلسفه وجودی چنین شرطی در نظام اختراعات است. زیرا برخلاف رویه موجود در مقررات داخلی و بین المللی و به شیوه نامانوسی در ماده ۲ قانون جدید ثبت اختراعات، طرح های صنعتی و علائم تجاری مصوب سال ۱۳۸۶ آمده است «اختراعی قابل است که حاوی ابتکار جدید و دارای کاربرد صنعتی باشد. ابتکار جدید عبارت است از آنچه که در فن یا صنعت قبلی وجود نداشته و برای دارنده مهارت عادی در فن مذکور معلوم و آشکار نباشد...». در بنده ماده ۴ همین قانون نیز در تعریف فن یا صنعت قبلی آمده است «فن یا صنعت قبلی عبارت است از هر چیزی که در نقطه ای از جهان از طریق انتشار کتبی یا شفاهی یا از طریق استفاده عملی و یا هر طریق دیگر، قبل از تقاضا و یا در موارد حق تقدم ناشی از اظهارنامه ثبت اختراع، افشا شده باشد».

البته شایان ذکر است چالش در خصوص شرط گام ابتکاری مختص به حقوق حتی اگر بپذیریم که قانونگذار ایرانی با شناخت مبانی این شرط اقدام به وضع آن نموده است، عبارت پردازی قانونی مقرر در ماده ۲ قانون مصوب سال ۱۳۸۶، به جهت امتزاج نادرست دو شرط تازگی و گام ابتکاری با یکدیگر، دچار ایراد و ابهام است و نیاز به اصلاح دارد. با چنین چشم انداز قانونی جای تعجب ندارد که علی‌رغم بوجود آمدن ظرفیت های قانونی لازم در خصوص سیستم پیش آزمائی ثبت اختراعات در قانون سال ۱۳۸۶ کماکان نظام اختراعات ایران در زمینه ثبت اختراعات مبتنی بر روش اظهاری است و سیستم ارزیابی عملاً در ایران وجود ندارد.

ایران نیست و چنین چالشی در سایر کشورها نیز ملاحظه می گردد. به عنوان نمونه در حقوق آمریکا به جهت سطح پائین شرط گام ابتکاری بکار گرفته شده در ارزیابی اختراعات، شائبه یکی بودن شرط گام ابتکاری و تازگی رفته است.

موضوعات فوق سبب شد تا انگیزه و شوقی برای نگارش تحقیقی در باب «بررسی تطبیقی شرط ماهوی گام ابتکاری در اختراع»، فراهم آید.

الف) سوالات اصلی تحقیق

- ۱- ماهیت و مبنای شرط گام ابتکاری چیست و این شرط چه تفاوتی با تازگی و نیز شرط اصالت در حق مؤلف دارد؟
- ۲- شرط گام ابتکاری در حقوق ایران چه جایگاهی دارد؟ چگونه ارزیابی می شود؟ و امکان حمایت از اختراعات راجع به مولکول های اسید نوکلئیک در ایران چگونه است؟

ب) سوالات فرعی تحقیق

- ۱- اختراع چیست؟ شرایط ایجابی و سلبی آن کدام است؟
- ۲- شرط گام ابتکاری چه جایگاهی در قوانین و مقررات داخلی سایر کشورها، بین المللی دارد؟

- ۳- فن یا صنعت قبلی و شخص با مهارت معمولی در دانش چگونه تعریف می شوند و چه نقشی در ارزیابی شرط گام ابتکاری دارند؟
- ۴- چه معیارها و ملاک هائی در ارزیابی اختراعات کلاسیک و اختراعات راجع به مولکول های اسید نوکلئیک بکار گرفته می شوند؟

ج) فرضیه های تحقیق

- ۱- گام ابتکاری بدین معنا است که اختراع با توجه به معلومات قبلی برای شخص با مهارت معمولی در دانش معلوم و آشکار نباشد که بر مبنای اقتصادی، حقوق طبیعی، اخلاق و فقهی استوار است و به لحاظ مفهوم، ماهیت، مبنا و جایگاه با شرط تازگی و اصالت در حق مؤلف تفاوت دارد.
- ۲- شرط گام ابتکاری در حقوق ایران جایگاه مبهمی دارد و عملاً در در ارتباط با هیچ یک از انواع اختراعات کلاسیک و مدرن (مولکول های اسید نوکلئیک) ارزیابی واقعی صورت نمی گیرد و در حال حاضر امکان ثبت اختراعات راجع به مولکول های اسید نوکلئیک در ایران وجود دارد.

۲- ضرورت انجام تحقیق

صرف نظر از مفهوم و مبنای واحدی که شرط گام ابتکاری در اغلب نظام های حقوقی دارد، ارزیابی و احراز آن با معیارها و ملاک های متفاوتی صورت می گیرد. در برخی موارد میان این شرط و شرط تازگی امتزاج نادرست ایجاد شده به گونه ای که شائبه یکی بودن این دو شرط رفته است و عده ای نیز با طرح این پرسش که با وجود شرط تازگی در نظام اختراعات، دیگر چه نیازی به شرط گام ابتکاری می باشد، مبنای وجودی این شرط را به چالش کشانده اند. به همین جهت نیز به عقیده برخی شرط گام ابتکاری مبنای مشخص و روشنی ندارد. این در حالی است که آثار و تبعات اقتصادی وجود شرط مزبور در نظام اختراعات بر کسی پوشیده نیست.

از طرف دیگر، این شرط در حقوق ایران به درستی شناسائی و تعریف نشده است و نیاز به اصلاح دارد. چالش های فراوان فراروی شرط گام ابتکاری، اهمیت صنعتی و اقتصادی فراوان آن در رشد و توسعه کیفی صنعت و اقتصاد و در نهایت سطح رفاه اجتماعی و نیز مفهوم مبهم و غیر دقیق چنین شرطی در حقوق ایران و جنبه کاربردی تعیین موضوع، ما را بر آن داشت تا تحقیقی در این زمینه به رشته تحریر در آوریم.

۳- سابقه و پیشینه موضوع

هر چند تاکنون در برخی کتاب ها، رساله ها یا مقاله های راجع به اختراع یا به طور کلی مالکیت صنعتی به طور ضمنی و مختصر به موضوع شرط گام ابتکاری پرداخته اند اما کتاب، رساله یا مقاله ای که صرفاً به این موضوع پرداخته و تمام جوانب آن را بررسی نموده باشد یافت نشد. از جمله آثاری که به طور ضمنی، ذیل عناوین اصلی آثار خود به شرط گام ابتکاری اشاره نموده اند می توان به پایان نامه های خانم طیبه صاحب و آقای حمیدرضا اصلانی، مقاله ای آقای دکتر میرقاسم جعفرزاده و کتاب آقای دکتر سیدحسن میرحسینی اشاره نمود. اما به ظاهر نخستین اثری که به طور ضمنی به شرط گام ابتکاری اشاره داشته است، کتاب «حق مخترع» نوشته آقای نورالدین امامی است که در سال ۱۳۵۰ در سازمان چاپ انتشارات دانشگاه تهران منتشر شده است. اما در نوشته های انگلیسی اعم از کتب و مقالات شرط گام ابتکاری به طور گسترده ای مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است و به نظر می رسد کتابی که به صورت جامع به مباحث مربوط به حق اختراع از جمله شرط گام ابتکاری پرداخته است، همان نوشته ویلیام کرنیش^۱ به تاریخ ۱۹۹۹ است.

1. William Cornish.